

КАЖЊЕНИ ЗБОГ КЊИГА на ћирици

Нина Новићевић и Драган Лакићевић

Српска књижевна задруга, од оснивања, објављује књиге само на ћирици, али помоћи од државе нема.

Српска књижевна задруга, основана далеке 1892. године, све своје књиге, у свим библиотекама, објављује искључиво ћирилицом. Упркос томе, од државе нема никакве помоћи. Министарство културе глуво је на вапаје из ове наше најстарије и најугледније издавачке куће. Српска књижевна задруга као да је кажњена што је српска и што књиге објављује на ћирици.

Оснивачка правила, која су и данас на снази, чији оригинал СКЗ поседује, истиче Драган Лакићевић, главни уредник СКЗ, била су на великом формату написана читком ћирилицом, са потписима оснивача. Свих седамнаест потписали су тај акт – ћирилицом. Међу њима била су имена као што су: Стојан Новаковић, Јован Јовановић Змај, Милан Ђ. Милићевић, Љубомир Стојановић, Милан Јовановић Батут, Андра Гавриловић, Љубомир Ковачевић и други писци, научници, државници. Тада су сви писали ћирилицом.

Што су знали више страних језика, више су поштовали своје писмо.

У то време све је било штампано ћирилицом. Не само националне установе, као што су Матица српска, Српска краљевска академија и СКЗ, него и приватне издавачке куће и књижарнице – Браће Јовановића или Велимира Валожиха, на пример.

Слично је било и између два рата, када, у заједничкој држави са Словенцима и Хрватима, у српску штампу знатно улази латиница, најбољи издавачи Геца Кон и Цвијановић већински штампају ћирилицом.

Задруга је, у сва три века, наглашава Лакићевић, само поштовала писмо својих оснивача и својих писаца – од средњовековних до Доситеја, Вука и Његоша, од Бранка и Змаја до Сремца, Црњанског, Десанке, Раичковића, Попе, Тадића.

Књиге штампане ћирилицом нису ишле у Хрватску ни у социјализму. Биле су у буџацима и на најнижим полицама у књижарама, и готово се нису ни продавале. Излагачи на сајму књига у Сарајеву причају нам да понеки посетилац шапатам пита: Имате ли шта од Задруге ћирилицом? Ако има, те књиге су испод тезге, да се не виде... У време Аустроугарске, Задругине плаве књиге није било могуће преносити преко границе на Дрини. А у време ратова, када су похарали библиотеку у Прокупљу, бугарски окупатори најпре су спаљивали плаве књиге из Задругиног „Коло“.

СКЗ се својим писмом неће прилагођавати тржишту, иако је и то један од фактора опстанка. Српска књижевна задруга, додаје Нина Новићевић, управница СКЗ, нерадо у јавности говори о својим проблемима и о незаслужено лошем односу државе и ресорног министарства према овој институцији културе, која траје у континуитету. Њен **sui generis** статус потврђен је Законом о Српској књижевној задрузи, којим јој је дата обавеза очувања националне баштине – између осталог Задругиног плавог „Коло“, најстарије живе библиотеке на овим просторима, али тим Законом није предвиђена и за то потребна финансијска подршка.

Задругино „Коло“, као сва остала њена издања, објављује се искључиво на ћирилици, што утиче на могућност пласмана тих књига ван граница Србије, јер, нажалост, већ друга генерација рођена у дијаспори најчешће и када добро влада српским језиком не зна ћирилично писмо. Задруга је тако добила од државе задатак да објављује важне, али скупе и често нетржишне књиге, да негује српски језик и ћирилично писмо, а приморана је да, под изговором једнаких услова за све, на тржишну утакмицу са издавачима који се воде искључиво својим материјалним интересима – профитом.

Од свог оснивања па до данас, Српска књижевна задруга је друштво чланова и никада није била државно предузеће, мада је многи, из непознавања ствари, тако доживљавају. Ипак она је, током свог постојања, уживала некад веће некад мање поштовање државе. До Другог светског рата она је била у надлежности Министарства просвете, које је давало моралну потпору раду Задруге препоручујући њено „Коло“ за библиотеке, књижнице, а материјалну помоћ откупом њених књига за награде одличним ученицима.

На почетку 21. века, СКЗ долази у ситуацију да њена историја буде историја влада и министара културе. Како који министар дође, Задруга мора да му се поново представља, да га обавештава када ју је и ко основао, с којим циљем, шта је током постојања урадила за српску књигу и науку, па да у том смислу очекује милост министара и њихових службеника.

Зар није нелогично, пита Нина Новићевић, да Задруга извршава задатке од националног интереса, прописане законом, а да за то нема ни основну финансијску подршку. Биле су 2008. и 2013. две иницијативе за допуна Закона о Српској књижевној задрузи, којом би се исправила та нелогичност. У првом случају, допуна је прошла све процедуре од министарства, јавне расправе, Одбора за културу, Одбора за финансије, Владе, али је тадашњи председник Народне скупштине дуго није стављао на дневни ред. Влада је пала и све је враћено у првобитну процедуру. Наредни министар није био заинтересован за СКЗ, као ни већина других.

Коме је потребно, пита Нина Новићевић, да Матица српска и Српска књижевна задруга осиромаше и пропадну? То није интерес Србије и српског народа.

Зоран Радисављевић / [Политика](#)